

נוטל שכרו מראש גלות. ואין לראש גלות בנדרים ונדבות שמשגרין קהלות ישראל אל הישיבות כלום כי אינם משגרים אותם אלא עם שאלותיהם ובשאלות אין לראש גלות עסק בהם. וכמו בן מנהג [ראשי] ישיבות כשיתמנה אחד מהם בן מנהגם לעשות לו כדרך שעושין לראש גלות כשממנין אותו חוץ מכת שאין מורדין אותה אליו אלא הוא עולה אליה כדרך כל אדם. וכך היו נוהגין ראשי [שתי] ישיבות בכל מקומות רשויותיהן² שמוציא אליו הדין שלהם כמו שכתבנו שמוציא דיין ראש גלות מרשויותיו. ואלו הרשויות שיש להם לראש ישיבת סורא [מקום] הנקרא וסאט ויוצא אליו ממנו ומפרוריה (קץ זהובים השנה. ומבצרה ומפרוריה) ש' זהובים השנה והוא הנקרא בלה. ועוד לו מקום הנקרא נמוס בינו ובין אופיר מהלך ב' ימים וכן אופיר עצמה ברשות סורא. כללו של דבר מה שיוצא לסורא ברשויות שלו בכל שנה אלף ותק זהובים השנה לכד הנדרים והנדבות. ויש להם בבבל רשויות צפונה דרומה מזרחה

ויטה נוהגין עמהם כמו שנוהג ראש גלות במקומות שלו שיש לו בבבל כמו שכתבנו למעלה. ומבחי רשויות סורא נותנין לראש ישיבה שלהם *רביע זוז' השבוע. ופעמים שיהיה לישיבת ראש גלות צוק הזמן ושולחים כתבים לכל קהלות ישראל ומודיעים להם עניים ולחצם וכל קהל וקהל שולחים להם מתנות כפי כחן וכפי השגת ידן וכמו בן מנהג ראש ישיבת פומבדיתא בכל רשויותיו. וכל השאלות שמשתלחין לאחד מראשי הישיבות בשמו אין לראש ישיבה האחר כלום בנדרים ונדבות הבאות עם השאלות ולאשר² גשתלחו השאלות בשמם הם יקחו נדרים ונדבות הבאות עמהם. ואם משתלחין סתם חולקים שתי הישיבות בשוה. וכך היה מנהגם בחלוק כל מה שמגיע עליהם מנדרים ונדבות בכל השנה הן מניחין הכל ביד אדם נאמן לצורך הוצאת התלמידים הבאים מכל המקומות שהם יושבים ומתקבצים ובאין מכל המקומות בחדש כלה שהוא חדש אלול בימי הקיץ ואדר בימי החורף וכל א' וא' מן התלמידים במקומו גורם ומעיין כל אותם ה' חדשים המסכתא שאמר להם ראש ישיבה בצאתם מעמו ובאדר אומר להם מסכתא פלונית נגרום² באלול. וכמו בן באלול אומר להם מסכתא פלונית נגרום באדר ובאין כולן ויושבין לפני ראש הישיבות באדר ובאלול וראש הישיבה עומד עליהם על גרסתם ובדק אותם :

(זה סדר ישיבתם. ראש ישיבה * עומד בראש' ולפניו עשרה אנשים והיא נקראת דרא קמא ופניהם אל פני ראש ישיבה. והעשרה שיושבין לפניו ז מהן ראשי כלות וג חברים. ולמה נקרא שמם ראשי כלות שכל א מהם ממונה על עשרה מן המנהדרין והם הנקראין אלופים. וכך היה מנהגם אם נפטר א מראשי כלות ויש לו בן הממלא את מקומו יורש מקום אביו ויושב בו ואפילו היה קטן בשנים. וכך^ב מן החברים בשיפטר א מהם אם היה בנו ממלא את מקומו וישב בו ואין אחד מהם דולג על מפתן חבירו ואם אינו ממלא מקום אבותיו והוא ראוי לישב באחת משבעה דרי ישב בה. ואם אינו ראוי לישב עמהם וישב עם בני רב ועם שאר התלמידים שהם כו מאות איש והשבעים^ו מנהדרין שהם ז שורות שורה ראשונה יושבת כמו שזכרנו ואחריהם עשרה עד ז שורות ופני כלם אל פני ראש ישיבה וכל התלמידים יושבין אחריהם ואין אחד מהם מכיר את מקומו אבל הן שורות כל א וא מכיר את מקומו ואין אחד מהם [יושב] במקום חבירו. ואם יהיה א מהם מן הן שורות גדול בחכמה מן האחר אין מושיבין אותו במקומו מפני שלא ירשה מאביו אבל מוסיפין לתת לו יותר מתוקו מפני חכמתו. וכשירצה ראש ישיבה לגנותם בנידסתן יועדו עליו כלם ב' שבתות של^י חדש אדר והוא יושב והשורה הראשונה גורסין לפניו ושאר השורות שומעין ושוחקין. ובשמניעין למקום הצריך להם לדבר ידברו בו בינם לבין עצמם וראש ישיבה

שומע אותם ומבין את דבריהם ואחזק קורא והם שותקין ויודעין שכבר הבין מחלקותם. וכשישלים קריאתו דורש וגורם באותה מסכתא שגרסו בימי החורף כל א' וא' בביתו ומפרש בכלל דבריו (הדבר) שנחלקו בו התלמידים. ועתים שהוא שואל מהם פירוש הלכות והם מכבדין זה את זה והכל מכבדין את ראש ישיבה ושואלין אותו פתרון. ואין א' מהם יכול לדבר בפניו עד שיתן לו רשות והם מדברים כל א' וא' כפי חכמתו והוא מרחיב להם דבריו בפתרון כל הלכה והלכה עד שיתברר להם הכל. וכשמתברר להם הכל יפה עומד א' מדרא קמא ודורשה ברבים עד ששומעין אותה נקטן כנדול וכל מי שרואה אותו עומד יודע שאינו עומד אלא לברר הברייתא שממנו סיוע השמיעה ואז מדקדקן בה שאר התלמידים וחוקרין אותה ומבארין אותה באר היטב וכך היו עושין כל ימות החדש. ובשבת רביעית קורין כל הסנהדרין וכל התלמידים וראש ישיבה מעיין [כל אחד ואחד] מהם וחוקר אותם (ומנסה אותם) עד שיתברר לו המהיר בחכמה מחבירו. וכשרואה את אחד מהם שאין תלמודו סדור בפיו יקשה עליו יותר ויגרע לו מחוקו ונער בו ומוכיחו ומודיעו המקומות¹ שנחשלו בהם ושנתעצל עליהם ומזהירו בנפשו ומתרהו שאם ישנה כן פעם אחר ולא ישים לבו על תלמודו שלא ינתן לו כלום. ולפיכך היו מתחדדין ומתעסקין בלמודם עסק יפה כדי שלא יכשלו לפניו בדבר² הלכה וכל השורות אינם הולכות מעמו עד שמודיע המסכתא שיתעסקו בה כל א' וא' בביתו ולשאר התלמידים אינו צריך להודיע אלא כל א' וא' גורם באיזו מסכתא שירצה. וכך היה מנהגם בתשובת השאלות בכל יום מהחדש ארד³ מוציא אליהם כל השאלות שהגיעו אליו ונותן להם רשות ששיבו תשובה עליהם והם מכבדין אותו ואומרין לו לא נשיב בפניך עד שהוא תוקף בהם ואז מדברים כל א' וא' לפי דעתו לפי חכמתו ומקשין ומפרקין ונרשאיין ונותנין בכל דבר ודבר ומעיינין יפה יפה. וראש ישיבה שומע את דבריהם ומבין כל מה שאומרין ומקשין זה לזה ועומד ומעיין בדבריהם עד שיתברר לו האמת ומיד יצוה לסופר להשיב ולכתוב. וכך היה מנהגם לעשות בכל יום ויום עד שמשיבין תשובת כל השאלות שבאו להם השנה מקהלות ישראל ובתכלית החדש יקראו התשובות והשאלות במעמד כל החבורה כלה וחותם עליהם ראש ישיבה ואחזק שולחין אותם לבעליהן ואז מחלק המטן עליהם⁴:

• תם ונשלם שלבנע בגלך ואעי •